

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Syntagma Iuris || Vniversi, Atqve Legvm || Pene Omnivm
Gentivm, Et || Rervm Pvblicarvm Præcipvarvm,||**

Grégoire, Pierre

Francofurti ad Mœnum, M.D.XCIX.

VD16 VD16 G 2999

23 Anacephalæosis pupillaris substitutionis effectus rationes, & modi
extinctionis eiusdem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97739)

is substitutus sit, sub qua pater ei filio poterat substituere. Atque etiam tunc substitutio illa fideicommissaria, finitur cum pupillari ætate, l. plane, 2. de leg. 1. l. si pupillus, 2. respo. Quare si filius exheredatus sit, cum nihil ex iudicio defuncti peruenerit ad substitutum, nec impubes, nec substitutus grauari possunt relictis, si de acq. her. l. coheredi, 40. §. cū filia, de vulg. P. l. i. cū seq. de leg. 3. leg. ab exheredati, 30. 12. 6. de leg. 1. l. pater, de vulg. l. cū quidā, C. de leg. 1. Sed quæritur, num præterito filio, quemadmodum exheredato, pater substituere pupillariter possit. Et placuit non posse. Quia præterito filiorum reddit ipso iure testamentum nullum, l. i. §. l. filio præterito, l. posthumi, de iust. r. p. l. inter cetera, de lib. §. posth. P. Quamobrem, cum testamentum patrum corrumpatur, & substitutio pupillaris sit accessorium & sequela paterni testamenti, non poterit ipsa sustineri, l. 2. §. adeo, §. l. ex pupillari, de vulg. P. Ex nihilo enim nihil sequitur. Quod intelligendum venit, si de præteritione conqueratur filius: nam si testamentum patrum ipse per se vel cum tutoris auctoritate approbauerit, & renunciet iurandi & dicendi testamentum, d. l. filio præterito, in fine, facit l. i. ad pupillum, de aucto. tuto. P. Barb. in l. 2. num. 2. de vulg. Potest enim renuntiare filius suo privilegio, l. si quis in conscribendo, de pati. C. de episc. & cler. neque volenti fit iniuria, l. nemo videtur, de reg. iur. P. l. venditor. C. de rei vindic. l. cum donationis, C. de trans. Et privilegium agendi non præstat impedimentum, quod non fortitur actionis effectum, Angel. in l. 2. de vulg. P. Quamquam in contraria sententia sit Angelus, Barr. & alii post illum, in l. Gallus Aquilius, §. quid si tantum, de liber. §. posth. quem tamen non sequuntur reliqui interpretes. Sed & tradunt, §. 1. §. nullam, de heredi. ab intest. veni. ut si auius substituerit nepoti suo impuberi, in potestate remanente emancipato filio, eo casu præteritione nepotis, si filius emancipatus fuerit institutus, non vicietur substitutio: quod hodie nullum, non ideo dicitur testamentum sublata differentia potestatis & emancipationis, quod pertinet ad successionem, l. meminimus, §. cum igitur, de legi. her. & emancipatus instar suorum succedat, auth. ex causa, de libe. præter. emendato titulo, de coniungendis cum emancipato liberis.

¶ Ceterum, non modica est difficultas, num hoc tantum verum sit iure Pandectarum, an vero correctum sit iure nouissimo, quo ex causa præteritionis seu exheredationis, rumpitur testamentum, tantum quod pertinet ad institutiones, ceteris firmis manentibus. Nam communis interpretum dicitur esse sententia, Alexan. Areti. & alii, in l. 1. §. fin. de vulg. corrigi per authent. ex causa, de lib. præter. C. l. filio præterito, de iust. r. p. Neque hodie præteritione testamentum nullum dicitur: sed iisdem rationibus, quibus sustinetur exheredatione facta pupillaris, sustineri quoque in præteritione. Contraria tamen verior est sententia: neque auth. ex causa, aut §. Nouellæ, unde sumta est, de præteritione paterna loquuntur, ex qua nullum sit testamentum: sed de materna præteritione. Nam §. aliud quoque capitulum, ut cum de appell. cognof. ex quo verba illa auth. ex causa, præteritionis vel exheredationis, sumta truncati sunt, meminit primum de utroque parente, matre & patre, & statim prohibet, ne illi prætereant vel exheredent filios siue causa: referendo præteritionem ad matrem, quæ proprie non dicitur filium exheredare, & cuius præteritio pro exheredatione habetur, §. mater, de exher. libero. Sic enim scriptum in illo §. aliud est. Sancimus igitur, non licere penitus patri vel matri, aui vel auie, proaui vel proauiæ, summi filium vel filiam, vel ceteros liberos præterire, aut exheredes in suo facere testamento. Et ita ibi glo. in ver. præterire, explicat, Sic etiam tuetur Petrus, Bar. Dyn. in dist. magna, ad l. Gallus Aquilius, de lib. §. posth. fac. Butrig. Paul. Cast. ad d. aui. ex causa, de lib. præter. C. Et in §. siue igitur, eiusdem Nouellæ, Iustinianus, qui tradit rumpi tantum testamentum quoad institutiones ex causa exheredationis tantum meminit, non de præteritione patris. Nec est alius textus in ea Nouella, qui dicat, præteritione patris non fieri nullum testamentum, sed tantum ex causa exheredationis patris irritum fieri, quod pertinet ad institutionem & causa quoque præteritionis matris, quæ pro exheredatione, ut dixi, habetur. Et Raphael existimabat hanc interpretationem esse veriore authenticæ ex causa sicut inquit, Existimabat Deum esse in cælis, ut refert Paulus Cast. ad d. authent. Ceterum, communem opinionem tenendam in iore. Ego autem quicquid fori subfella reclamant, tenendam iam explicatam a me mentem authenticæ & sequendam puto: neque imitandas nobis Palamedis aues, quæ se mutuo sine ratione sequuntur.

¶ §. 50

Anacephaleosis pupillaris Substitutionis Effectus, Rationes, & Modi extinctionis eiusdem.

C A P. 23.

- 1 Pupillaris substitutionis totius anacephaleosis: qua in ea requiritur, effectus, rationes, num. 2. 3. 4.
- 2 Hereditas tribus modis pro adita habetur.
- 3 Patris in filiorum personam & bona, maxima potestas.
- 5 Pupillari substitutioni aduersantes rationes submotæ, §. 7.
- 8 Pupillaris substitutio quibus modis expirat.
- 9 Religiosis ingressis quando tollat pupillarem substitutionem.
- 10 Professio religionis verita in Gallia ante 25. & 20. annum: & ante professio disponant in fauorem aliorum, quam monasterii.
- 11 Pupillaris num expirat mortuo filio ante patrem.

¶ In gratiam eorum, qui breuioribus delectantur, ex superiori- bus excusis colligemus paucis: primum, quæ requiritur in substitutione pupillari: 2. effectus, propter quos inuenta: 3. rationes quare recepta: 4. ut ea intereat. ¶ Igitur substitutio pupillaris no- uem exigit. 1. Ut qui substituit, factionem habeat testamenti, & si- bi condat & filio, l. 2. §. prius, de vulg. 2. Ut testamentum substituit, & nullum non dicatur præteritione, ut sit institutus vel exheredatus filius, d. l. 2. in pri. 3. Adeatur hereditas ex testamento patris, d. l. 2. §. pen. ver. adeo, l. si nemo, de reg. iur. vel pro adita habetur, id est, adueniat casus, qui pro aditione habetur: ut nomen nudum heredis, l. ex duobus, §. fin. de vul. aut sitas, l. paterfamilias, de priuileg. cred. l. si filius qui patri, de vulgari. l. filius qui se paterna, de acqui. her. aut edictum si quis omnia causa testamenti, d. l. 2. §. plane, de vulg. 4. Ut is cui substituitur, sit de liberis, d. l. 2. §. 1. & §. liberis, de pupil. 5. Fiaris potestate substituentis constitutus, d. l. 2. l. precibus, de impub. C. si pater, de test. in 6. 6. Qui post mortem substituentis sui iuris efficiantur, nec sint recasuri in alterius potestatem, d. l. 2. & l. coheredi, §. cum filia, de vulg. 7. Ut sint liberi impuberes, d. l. 2. de vulg. 8. Nec fiat substitutio ultra ætatem impubere, l. in pupillari, eod. 9. Ut substitutus possit & velit pupilli hereditatem accipere, l. precibus, §. si vero, de impub. C.

¶ Effectus substitutionis pupillaris sunt, primum, ut excludat omnes venientes ab intestato & matrem, ut præcedenti capite docuimus, l. si testamento, §. d. l. precibus, eod. 2. Ut pupillus mortuatur testatur, §. 1. de pupil. 2. in fine, & l. patris & filii, de vulg. P. 3. Ut in pupillari expressa, contineatur vulgaris, l. paterfamilias, §. glo. in l. 1. eod. & nos superiori c. 4. Ut quos pater possit sibi heredes facere necessarios, possit & filio, l. 2. §. prius, ver. constat, & l. sed si plures, §. quos possum, de vulg. P. 5. Ut qui hereditatem pupillarem adiuuit, si pupillus patris heres sit, cogatur & adire paternam: & contra, l. quidam elegio, de iure delib. C. l. sed si plures, §. filio impuberi, de vulg. P.

¶ Rationes porro substitutionum pupillarum plures sunt, 4. aliquas refero: 1. Quia reipub. interest ne quis re sua male vtatur, l. 2. de iis qui sunt sui vel alieni iur. l. de cura furio. Itaque ne hoc accidat minoribus, recte lex permittit patri dispositionem bonorum filiorum impuberum, qui multis captionibus expositi sunt, l. de mimo. 25. an. Et melius est occurrere ante laetiam, quam postea illis auxilium concedere, l. fin. in quib. cau. rest. in integ. non est neces. Præsumit autem lex, patrem ita prospicere filio de herede vitio- liore, qualem ipse filius, si compos mentis esset, sibi eligeret, propter affectum naturalem patris in liberos, quo nullus maior præsumitur, l. fin. de cura furio. l. si quidem, de eo quod met. cau. 2. Filius minor, vel dicantur ratione naturali, præsumitur consentire voluntati patris, l. 2. §. fin. sol. matr. P. Ut vox patris pro voce filii, & contra, habetur, §. et vero, de iusti. stip. si pro eadem persona, l. fin. de impu. Parque patris filius, ut ideo acquirat omnia patri, iure potissimum Pandectarum, l. placet, de acq. hered. & hodie, vsum fructum aduentitiorum, l. cum oportet, de bon. que li. C. §. 1. per quas person. acquir. Ut contra filius iam etiam viuentem patre, quodam modo dominus rerum paternarum censetur, l. in suis, de libe. §. posth. P. l. in suis, de suis & leg. hered. P. Recte igitur ratione tantæ coniunctionis bonorum & personarum, pater pro filio testabitur impubere. Quando etiam maxime pupilli interest, habere herede- dem, l. & quia, de inter. act. in P. Et qui impugnat substitutionem pupillarem, videtur impugnare utilitatem pupilli, l. si pupillus, 4. de acq. hered. P.

¶ Tertia, cui licet quod plus est, & quod minus est multo magis licere debet, l. non debet, de reg. iur. ca. cui licet, eod. in 6. l. si legato, de man. test. At parentibus potestas maxima in filios & olim concessa

concessa & nunc est, vt & necis habere potestatem, *l. si. C. de pat. pot. Dio. H. l. in 2. & nos atibi in pat. pot.* hodie autem & in vita, & post mortem perioze filii habere curam. Nam de ea post mortem quoque disponunt, cum testamento possunt dare pupillis, etiam inuitis, tutores, *l. l. certarum. 12. & l. quia persone, de testa. in re. P. §. certis, §. permissum, de tutel.* videlicet, vt prælumit lex amicissimi. Multo magis licebit eis de filiorum bonis testari in fauorem eorundem. *Quin & lex permisit patri, filie destinare maritum, vt voluntas post eius mortem feruetur, l. si pater pactum, C. de sponsa. Pluris autem est persona, quam bona, l. sancimus, 17. de sacrosan. eccl. C. §. Ex* † quibus rationes omnes, quæ aduersum pupillarem substitutionem obici possunt, submoventur. Siquidem quia potestas efficit patri, vt pater & filius pro eadem persona sint, & bona filii censentur patris, eademque voluntas, pupillare testamentum non tam filii quam patris censetur: neque pendere dicitur ex alieno arbitrio, non vllum odium sequitur, sed fauor pupillorum. *7* In de decedentium cum testamento. *¶* Neque etiam verendum est, quod herede instituto filio, is possit in fidiari pupillo: vt in *l. Cicero, de pen. in P.* Quia ea ratio & cum locum habeat in testamētis, non potuit testamenta improbare: nec propter abusum, qui aliquando potest ex bonis rebus ab improbis committi, res ipsas bonas improbare: nō ob adulterium, matrimonium: non ob incestum, castitatem vestalium: non ob tyrannidem, regnum, &c. Sed & potest pater testator in fidiis occurrere, si metuat de salute pupilli, obgnando tabulas pupillares iubendoq; ne resignentur, nisi aut pupillus intra impubertatem decesserit, vel in suam tutelam venerit, *Causus lib. poster. Institur. civil. tit. 5. Iustin. in §. fin. an. 8. item quis, de pupil.* *¶* Exspirat † porro pupillaris substitutio, modis qui colligi possunt ex tractatū superiore capite. 1. Ex parte instituentis, si testamentū patris nō sustineatur: puta quia ipse intestabilis, vt in *l. lex Cornelia, de sic. l. leg. Cornelia, eo.* quia præterit filiū filio præterito, de inu. rept. *Nos de hoc, ca. proximo.* vel si alio modo cotruat. 2. Extinguitur ex parte pupilli, si pupillus desinat esse in potestate testatoris, vel quia viuente patre sit sui iuris, *l. coheredi, §. cum filio, 2. resp. de vulg.* vel moriatur ante patrem, vel pendente vita patris efficiatur pubes, *§. masculo, de pupill. in pupillari, de vulg. P.* vel post tempus substitutionis appositum pupillati breuius, quam pubertatis, moriatur, *l. si quis ita, §. l. ex factis, §. quero, eo.* Aut si intra ætatem pubertati designatam, liberis susceperit: nam tunc liberi excludunt substitutionem, *d. l. in pupillari, eod.* propter rationē præstationis voluntatis testatoris, quæ non præsumitur voluisse præferre alienam successionem proprio soboli, *l. cum acutissimi, C. de fideicom. l. cum auus, de cond. & demon. P. l. generaliter, §. cum autem, de instir. sub cond. fact. C.* Item, quod filii inueniuntur præteriti, dum agnoscuntur post testamentum patris pupilli. Fieri autē potest, vt & impuberes aliquando generent, vt prope malitia supplente ætatem, vt nos in *glo. in c. de del. puero, c. 9. de despo. in pub. vide Guill. Bened. in cap. Raynuius, ad verb. si absque liberis, m. 114.* Tertio, ex parte substituti extinguitur, si in incapax succedendi sit: puta, si de portatus, si præmoriatur pupillo, *l. uni, §. pro secundo, de ca. toll. l. si ex pluribus, de ius, §. legi. her. l. Lucius, §. Paulus, de vulg. l. iouis, de acqui. hered. vel si repudiet hereditatem, *l. precibus, §. pen. de impub. C.* Item 4. si conditio adiecta substitutioni non impleatur, *l. qui liberis, de vulg. P. §. 5.* Finitur † per ingressum, & professionem religionis impubers, factam ex dispensatione summi pontificis, *Guill. Bened. in d. c. & d. loco, num. 113. & 114.* Et monasterium est loco filii, *communis opinio, in c. in presentia, de prob. §. sed & hoc presentia, de sanct. episc. in auth.* Et quod operatur mors naturalis in substitutione pupillari, id operatur mors civilis, *l. si quis ita, §. fin. de lega. 2.* monasteriique ingressus, qui pro mortuo reddit ingrediens, *l. Duo nobis, de episc. & cler. C. §. illud, de mona. in auth.* dummodo monasterium capax sit possessionis bonorum in communi. Alioquin enim, si nec in communi, nec proprio possit possidere, veluti monasteria mendicantium, vt in *cl. ex m. de verbor. signif. non monasterio, sed substituto quaruntur bona, ingresso & professu religionem impubere: petinde ac si in ætate pupillari mortuus esset, Guill. Bened. in proxi. c. ca. 100, m. 13.* Quod si non professus ex dispensatione, sed tantum oblati impubes sit monasterio, per telem ingressum nō finitur substitutio, cum penitere possit vsque ad annos discretionis, *c. cum scimus, & o. signifi. canibus, ca. cum virum, de reg. & intra annum probationis etiam maior, c. statimimus, 23. & c. ad apostolicam, 16. eod. tit.**

10 *¶* Et in Gallia etiam lex posita est in comitiis Aureliacensibus, in *const. Aureliac. ar. 19.* ne fiat professio religionis masculorum ante 21. annos: foeminarum ante 20. annum. Et si ante facta sub-

stitutio, permittit professus religionem disponere de bonis, quæ illis obtulerunt ante vel post in fauorem tamen aliorum, quam monasterii. *¶* Adiecta † est questio & decisio in capella Tholosana 390. Si impubes sit heres institutus in partem, & datus substitutus pupillariter, & impubes sit mortuus viuo patre, an admittatur substitutus in vim vulgaris substitutionis, quam vide cum Aurelii coniectaneis.

De Exemplari substitutione.

CAP. 24.

- 1 Inuentio humanarum rerum alia ex alia cum tempore fit.
- 2 Exemplaris substitutionis origo, & vt olim permissa, eius definitio & diuisio, quibus bonis fiat, eius forma, & quibus fiat, eius finis & differ. cum aliis effectus, & vt interea. nu. 3. 4. 5. 10. 15. 16. 17. & seq.
- 6 Mater substituit filio exemplariter.
- 7 Quando autem & quomodo conuolans ad secundas nuptias, substituat. num. 7.
- 8 Pater repetens nuptias, filius prioris matrimonii substituiere potest exemplariter. & eorum bonorum administrationem habet.
- 9 Spurius non potest substituiere exemplariter pater, sed bene mater.
- 11 Pater prodigus aut vilis persona an possit filio substituiere pupillariter vel exemplariter: & contra, filius patri prodigo cur non possit.
- 12 Correlatiuorum quando dicatur esse eadem disciplina.
- 13 Inofficiosi querela locum non habet, si quid relinquatur filio, sed agitur ad supplementum.
- 14 Furiosus quibus exemplariter non potest substitui.
- 15 Filio sanam mentem quando exemplariter substitui potest.
- 18 Exemplaris substitutio excludit matrem.
- 19 Filii naturales, & spurii quomodo differant.

Natura † hominum sagax, quæ simul omnia nosse non potest, vel necessitate cogente quædam probat, vel ratiocinatione colligit, ex inuentis alia etiam elicit, & coniectura facta similitum sequitur inuenta. Quod & Iurisconsulti etiam faciendum mouent, *l. neque leges, 19. cum tribus seq. de legi. P.* propter naturales quotidie nascentes, antequam inuitas fortiss: cum humani iuris conditio semper in iniquum decurrat, & nihil sit in ea, quod perpetuo stare possit, *l. 2. §. sed quia diuina quidem res, de vet. iure enucl. C. §. ut autem lex, de re. eccles. non aliena in auth. ¶* Ideo † cum moribus probatum viderent homines, ob ætatis defectum permittam patri substitutionem pupillarem fauore pupillorum: propter similitudinem quandam pietatis, visum quoque iustum est, ob defectum quoque mentis, vel ob vitium corporis quod testari filios prohiberet, & parentibus permitendum esse pro filius testari, vt tandiu testamentum valeret huiusmodi, quandiu causa duraret. Et proinde ab initio, quia hac de re nihil sancitum erat, primum cepit princeps consuli, vt ob eam similitudinem fauoris filiorum vitio illo miserabilium, exemplo fauoris pupillorum qui mente carent, liceret substituiere parentibus, *l. ex factis, 43. de vulg. a. directo.* Ad principem namque inter iuris & æquitatis rationem interpretatio competit, *l. 1. §. fin. C. de legib.* Postea autem, cum læpius ea de re interpellaretur, & ne privilegio concessio ex arbitrio, qui illud impetrant, abuteretur, Imperator Iustinianus legem tulit: per quam potestatem quidem hanc omnibus parentibus indulsit, sed eam certis circumstantiis vallauit, quæ nisi interuenissent, non subsisteret, in *l. humanitatis, 9. C. de impuber. & al. subst.* De quibus nunc agendum est. *¶* Exemplaris † substitutio, est substitutio directa, per quam licet parentibus furiosis, mente captis, mutis, prodigis, surdis, puberibus liberis heredem scribere, ex legis præscripto: qui, quem admodum substitutas pupillariter, possit etiam bona propria filii sine controuersa in officiosi, ex ea institutione capere, *hec finitio collig. ex l. ex factis, de vulg. & ex l. humanitatis, de impu. C. §. qua ratione, de pupilla.* Quæ finitio per sequentia explicatur. Exemplaris triplex dicitur esse, expressa, tacita, & mixta partim expressa, partim tacita. Expressa est quæ vel bis expressis fit, vt, *Si filius in furore vel seruidate moriatur, Tuus heres esto.* Tacita quæ sit, tradit Guillelmus Bened. etus dubitari, & num sit, in *ca. Raynuius ad ver. si absque liberis, 2. in substitutione exemplari, num. 34. 35. 36.* Tandem autem resoluit, esse, quæ contineatur sub expressa vulgari futiolo facta. Si tempore, quo vulgaris facta est, furiosus filius esset, *argumen. l. quoniam, & leg. si prædica, de rebus eorum, P.* aliter si postea furiosus factus fuisset,